

SVENSKT NÄRINGSLIV

Justitiedepartementet
L3

Vår referens/dnr:
2024-153

103 33 Stockholm

Er referens/dnr:
Ju2024/02104

2024-12-12

Svenskt Näringslivs yttrande över Ändrade ersättningsregler för användning av musik

1. Några inledande kommentarer

Föreningen Svenskt Näringsliv har givits möjlighet att lämna synpunkter på Ändrade ersättningsregler för användning av musik och vill med anledning av detta lämna följande kommentarer.

Svenskt Näringsliv är en organisation som har 60 000 medlemsföretag från alla typer av branscher. Det gör att Svenskt Näringsliv inte företräder en enskild branschs syn på de aktuella frågorna utan har ett brett näringslivsperspektiv. En viss övervikt bland medlemmarna återfinns bland de som är användare av musik, men det finns även rättighetshavare av olika slag bland medlemmarna.

De föreslagna ändringar är av ett slag som redan har införts i andra medlemsstater, med anledning av en dom i EU-domstolen. På det stora hela tillstyrker Svenskt Näringsliv förslaget eftersom det är svårt att se någon unionsrättslig lösning i närtid. Svenskt Näringsliv vill dock samtidigt påpeka några saker i anslutning till förslaget.

Svenskt Näringsliv kommer att yttra sig över följande frågor:

- Användarperspektiv
- Tillsyn
- Avtalslicensernas betydelse

2. Användarperspektiv

Svenskt Näringsliv har i många olika sammanhang framfört att upphovsrättsregleringar och diskussioner sällan har ett användarperspektiv. Sällan har detta blivit tydligare än i beskrivningen av rättsläget i förslaget.

Den bild av de ersättningar som ges i beskrivningen av hur ersättning betalas bygger på att ersättning betalas utifrån faktisk användning. Så ser det dock långt ifrån alltid ut. I många situationer används schabloner som till stora delar är frikopplade från den användning som faktiskt sker.

Ett exempel på detta är den situation som rådde i NJA 2003 s. 465. Målet i sig handlade om nivån på den ersättning som ett hotell skulle betala till SAMI. Den framförhandlade nivån låg på 1,76 kronor per uthyrt rum och natt. Ersättningsnivån påverkas då på intet sätt av varifrån rättighetshavarna kom.

I ett mer nyligt avgörande från Patent- och marknadsdomstolen (PMFT 1986-24) görs inte heller någon diskussion kring vilka upphovsmän som ska ha ersättning eller var dessa kommer ifrån. Det är andra faktorer som styr betalningsskyldigheten.

Det uttalande om att ersättningen som användare ska betala kan komma att höjas med anledning av lagändringen ställer sig Svenskt Näringsliv frågande till.¹ Lagändringen i sig tillstyrks, men om beräkningsgrunden varit annan än vilka som ska få ersättning kan det inte vara rimligt att höja ersättning med detta som grund. Flera av Svenskt Näringslivs medlemmar framför också farhågor om ökade kostnader som kommer att ha svårt att hämta hem på annat håll.

3. Tillsyn

Patent- och registreringsverket har ett tillsynsansvar för kollektiva rättighetsförvaltare. Det tycks som att detta tillsynsansvar inte alltid har prioriterats högt av myndigheten. Ett exempel på detta är att det dröjde innan myndigheten ens vidtog konkreta åtgärder, såsom att ta fram en tillsynsplan.

En väl fungerande tillsyn är viktig av många skäl. Det är inte minst viktigt för användarna och för de enskilda upphovsmännen. Högre krav kan ställas på hur tillsynsmyndigheten informerar om sitt tillsynsansvar och hur det fullföljs.

4. Avtalslicensernas betydelse

Avtalslicenser spelar en stor roll för hela det upphovsrättsliga systemet i Sverige och har gjort så långt innan unionsrättsliga regler kom på området. Svenskt Näringsliv och dess medlemsorganisationer har varit delaktiga i olika undersökningar av just den anledningen.

För ett väl fungerande system och för ett system med hög tilltro krävs att alla aktörers perspektiv beaktas. Användarperspektivet är viktigt i lagen (2016:977) om kollektiv förvaltning av upphovsrätt.² När det gäller vilka ersättningar som ska betalas har det inte tidigare skett utifrån att bara vissa upphovsmän har fått ersättning. Användarna tycks inte ha fått information om att en del vars musik nyttjats inte fått ersättning.

¹ Se förslaget s. 18 om resonemang utifrån vad som skett i andra länder.

² Vilket inte minst är tydligt genom kapitel 9 som handlar om relationen till användarna.

5. Några avslutande ord

Det är bra att Sverige vidtar liknande åtgärder som andra länder redan har vidtagit. Det kan dock finnas anledning att fundera över varför Sverige har dröjt. Svenskt Näringsliv vill framföra att genomförandet av förändringen inte bör medföra avstannade ansträngningar för att hitta bättre lösningar på EU-nivå. Självklart ska upphovsmän ha rätt till ersättning via systemen för kollektiv rättighetsförvaltning. Lika självklart är att användarnas verklighet också måste beaktas.

Christina Wainikka

Policyexpert för immaterialrätt